

Endevant y fora; sapiguém defensar el pá de nostra familia, 'l bè de Catalunya y d' Espanya, alsant l' agricultura fins avuy tan abatuda y fuetejada pe'ls mals governs centralisadors y xucladors; governs que han produhit á la agricultura tan fonda ferida que es difícil sápigán curar els diferents curanderos de temporada que passan pe'l poder, donchs se necessitan metjessatis y práctichs y que sápigán manejar bè 'l bisturí per tallar la carn morta, bons antiseptichs y un plan higié-nich y curatiu radical: dits metjes no 'ls tindrem si no'ls imposen tots els pagesos ben units; no tan importants son las feridas de nostre cos, de las que aném á parlar.

Hi ha molts menas de feridas segons las diferents causas que las han produhidas y poden esser insignificants y molt graves; las superficials son menos graves que las fondas, y las fetas per cops y macaduras son més difícils de curar que las de tall; las fondas si afectan órgans importants de la vida ó venas ó arterias grossas, son de gravetat y cal cridar al metje, mentres s'emplean els remeys urgents.

Lo primer que s' ha de fer en una ferida, es rentarla ab aygua antisséptica si 's tè á má, y si 's veu que surt molta sanch, s' ha de averiguar si vè de venas ó arterias: la de las venas es espessa, fosca, de roig oscur, corre seguit, suau y sense glops, y disminueix lligant entre la ferida y la extremitat del membre, bras ó cama; mentres que si es arterial, es roja, viva, surt á glopadas seguint els moviments del pols, y 's detè comprimint fortament entre la ferida y el cor. Rentada la ferida, lo primer es detenir la sanch, comprimintla ab el dit ó ma neta ó una pilota de cotó y tot seguit ab un vendatge á propòsit, un mocador bè lligat á falta d' altra cosa; el metje, com que coneix las diferents venas y arterias, veu més la gravetat y comprimeix sobre ellas directament; pero ab una vena ó mocador bè apretat sobre la ferida se surt del pas.

Si 'l ferit s' ha debilitat molt per la pérdua de sanch, se posa al llit, estirat y ab la roba folgada, y se li donan fregas al front, polsos y pit ab vinagre ó aygua de Colonia y algun cordial, copeta de ví ranci, cognach ó Xerés, y millor cullaradetas, que tot vol la sèva mida.

Un que va caure de cavall volentse lluhir devant la sèva promesa fent cabriolas, li va portar aquélla un gran got de ví ranci y se 'l begué tot d' un cop: y del ayguardent per rentarli la ferida, també 'n begué, dihent que faria més efecte; y tan efecte li feu, que á tota costa volia abrassar á la sèva promesa, costant molts treballs el dissuadirlo. Aquella forta cayguda li servi d' experiéncia per no fer tant el fanfarria.

Quan se passa ab el cavall devant de la xicota, en general l' home enamorat, sigui jove, sigui vell, fa cosas que semblan ridículas, fins bestiesas, y desgraciadament las donas fan perdre la xaveta á molts homes: en dinars y donas no cal posar á proba la virtut, perque els més alts y forts corren gran perill de caure, y pochos son els que podrian tirar la primera pedra: l' home ó dona que tè virtut per sortir victoriós, tè molt més mérit que Nogi y Togo, y es apte pe'l regne del cel.

Una ferida senzilla basta rentarla y juntarla ab tirketes d' esparadrap y posarhi una compresa d' aygua fenicada, lisolada ó bullida sola y cotó fluix.